

evaluatie- en adviescommissie passend onderwijs

Aan de Minister van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap
Mw. M. van Bijsterveldt-Vliegenthart
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

datum 29 september 2011
ons kenmerk ECPO/011/159
onderwerp Rapport over
buitenlandse
ervaringen met
zorgplicht

Mevrouw de Minister,

Hierbij biedt de ECPO u het rapport 'Zorgplicht in het buitenland' aan, opgesteld door Dr. L. Batstra en Prof. Dr. S.J. Pijl van de Rijksuniversiteit Groningen.

Dit kleine internationale onderzoek laat zien hoe andere Europese landen de verantwoordelijkheid voor kinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften (zorgplicht) hebben vormgegeven. Aan dit onderzoek hebben deskundigen uit 8 landen bijgedragen, te weten België, Duitsland, Ierland, Oostenrijk, Noorwegen, Schotland, Zweden en Zwitserland. Onderstaande bevindingen, evenals de daarna gepresenteerde conclusies van de ECPO, zijn gebaseerd op de schriftelijke en mondelinge rapportages van deze deskundigen.

Relevante bevindingen uit de studie

Varianten van zorgplicht

De bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid voor het (basis)onderwijs ligt in de onderzochte landen op uiteenlopende niveaus. Dat geldt ook voor de zorgplicht. In de meeste landen is de gemeente verantwoordelijk (Noorwegen, Oostenrijk, Vlaanderen, Zweden en Zwitserland). In Duitsland ligt de verantwoordelijkheid bij schoolinspecteur en district en in Ierland en Schotland bij onafhankelijke regionaal werkende onderwijsautoriteiten.

Bevoegdheden schooldirecteur

In al deze landen heeft de schooldirecteur een grote verantwoordelijkheid voor de dagelijkse gang van zaken, ook als het gaat om onderwijs aan leerlingen met specifieke ondersteuningsbehoeften.

Wet

In de meeste landen (Noorwegen, Oostenrijk, Zweden, Schotland en Ierland) waarover gerapporteerd is, is in de wet een voorkeur voor inclusief onderwijs opgenomen of is bepaald dat leerlingen in principe naar de reguliere basisschool in de buurt gaan.

evaluatie- en adviescommissie passend onderwijs

Uitzonderingen

Overall worden uitzonderingen gemaakt voor leerlingen met ernstige beperkingen die niet gebaat zijn bij onderwijs in een reguliere setting. Dat geldt eveneens voor leerlingen met ernstige gedragsstoornissen.

Leerlinggebonden financiering

Alleen Vlaanderen en Duitsland kennen een vorm van leerlinggebonden financiering zoals ook Nederland die op dit moment nog kent: gebaseerd op objectieve indicatiestelling en open-end financiering. In de andere landen wordt het geld voor onderwijszorg als extra lumpsum via de verantwoordelijke organen aan de scholen toegekend. De hoogte van deze extra bedragen varieert, ook binnen één en hetzelfde land.

Positie ouders

In de meeste landen uit de studie is bij wet geregeld dat ouders de keuze maken voor een reguliere of speciale school. In de praktijk blijkt de vrijheid van schoolkeuze beperkt te worden door de locale of regionale omstandigheden. Op het platteland in Zweden is bijvoorbeeld niet altijd speciaal onderwijs beschikbaar. In veel van deze landen is het, net zoals nu nog in Nederland, gebruikelijk een handelingsplan op te stellen en te evalueren waarbij de ouders worden betrokken. Bij wet is bovendien geregeld dat ouders beroep kunnen aantekenen tegen (onderdelen van) het handelingsplan.

Verantwoordelijkheid bij verwijzing

In Vlaanderen, Duitsland, Zweden en Nederland gaat bij verwijzing van een leerling de verantwoordelijkheid voor die leerling over naar de nieuwe school. In andere landen uit de studie blijft bij verwijzing van een leerling naar een andere school het schoolbestuur, resp. gemeente of regionale onderwijsautoriteit waar de verantwoordelijkheid belegd is verantwoordelijk voor de leerling.

Ondersteuning en opleiding van leerkrachten

In alle onderzochte landen leeft het beeld dat de reguliere opleiding van leerkrachten onvoldoende aandacht besteedt aan het onderwijs aan leerlingen met specifieke ondersteuningsbehoeften. Daarnaast vindt men goede ondersteuning op school noodzakelijk. Geen van deze landen geeft echter aan met de invoering van de "zorgplicht" en "inclusief onderwijs" op de ideale opleidings- en ondersteuningssituatie te hebben gewacht. Wel wordt het belang van scholing en, in voorkomende gevallen, van de aanwezigheid van supportteams in de school benadrukt.

Conclusies ECPO:

- De ontwikkelingen in Nederland betreffende Passend onderwijs lijken te stroken met de ontwikkelingen in de 8 landen die aan het onderzoek hebben deelgenomen.

evaluatie- en adviescommissie passend onderwijs

- De verantwoordelijkheid voor speciale onderwijszorg (zorgplicht) en voor de verdeling van middelen ligt in de onderzochte landen meestal op een ander niveau dan in Nederland: veelal bij de gemeente of een lokale/regionale onderwijsautoriteit.
- Waar de "zorgplicht" verder weg van de school is belegd dan in de Nederlandse situatie, heeft de schooldirecteur vrijwel altijd een grote(re) verantwoordelijkheid voor de dagelijkse gang van zaken dan in Nederland.
- Aanpak en aanbod variëren niet alleen tussen landen maar ook binnen landen. Variatie in aanpak en aanbod wordt door de bij deze studie betrokken deskundigen niet als nadelig beschouwd.
- De inbreng en keuzemogelijkheid van ouders zijn in de betrokken landen over het algemeen wettelijk goed geregeld. Dat blijkt echter lang niet altijd een garantie voor een goede praktijk. Zo kunnen locale of regionale omstandigheden de keuzes van ouders alsnog beperken. Voorts leiden (te) ingewikkelde beroepsprocedures en gebrek aan sancties nogal eens tot het negeren van door ouders gewonnen beroepsprocedures
- Scholing en support worden volgens de deskundigen overal belangrijk gevonden; dit geldt vooral voor scholing en training op de werkvloer. Het Zweedse model van 'supportteams' lijkt goed aan te sluiten bij ontwikkelingen in het Nederlandse systeem van onderwijszorg, zoals het werken met ZAT's. Nadere verkenning zou de moeite waard kunnen zijn.

De ECPO wil met deze publicatie inzicht verschaffen in de overeenkomsten en verschillen in de wijze waarop de zorgplicht is vormgegeven in de landen om ons heen. Zij hoopt daarmee bij te dragen aan een optimale vormgeving van de zorgplicht in Nederland.

Met vriendelijke groet,

Drs. E.D.C.M. Lambrechts

Voorzitter Evaluatie- en adviescommissie Passend onderwijs